

# **СТРАТЕГІЯ**

## **регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року**

**Стратегічна ціль 4. Запорізький край – регіон екологічної безпеки та збереження природних ресурсів (доповнення до існуючого проекту)**

Екологічна безпека регіону розглядається як такий стан довкілля, що гарантує запобігання погіршенню екологічної ситуації та здоров'я людини. Він може бути досягнутим за умови сукупності процесів і заходів щодо створення сприятливих умов для життя та здоров'я людей та відтворення природних ресурсів, як одна з категорій збалансованого розвитку регіону.

Розвинутий промисловий комплекс області створює значну кількість робочих місць з гідним рівнем заробітної плати, але поряд з цим є найбільшим забруднювачем довкілля. Враховуючи необхідність мінімізувати інтенсивний вплив промисловості на навколишнє природне середовище Запорізької області та зробити стан довкілля безпечнішим для мешканців, однією зі стратегічних цілей Стратегії була вибрана «Запорізький край – регіон екологічної безпеки та збереження природних ресурсів».

Запорізька область відноситься до найбільш техногенно-навантажених регіонів України, що обумовлено наявністю і концентрацією підприємств чорної і кольорової металургії, теплоенергетики, атомної енергетики, хімії, машинобудування.

Значна частина промислових підприємств розташована в центрі житлових забудов, що негативно впливає на навколишнє середовище населених пунктів.

Нинішня екологічна ситуація в Запорізькій області характеризується як передкризова, головними причинами якої є:

Кризовий стан довкілля Запорізької області зумовлений наступними факторами:

— несприятливою структурою промислового виробництва області, орієнтованою на розвиток гірничо-металургійного та

енергетичного комплексу, зі значною концентрацією екологічно небезпечних виробництв;

— високою питомою вагою застарілих ресурсоемних та енергоемних технологій, недостатнім рівнем застосування інновацій та ресурсозберігаючих технологій;

— інтенсивним використанням природних ресурсів протягом багатьох років без врахування об'єктивних законів розвитку та відтворення природно-ресурсного потенціалу регіону, що призвело до накопичення дисбалансів в екологічній сфері;

— високий ступінь техногенного навантаження на область негативно впливає на стан навколишнього природного середовища, призводить до надмірного забруднення поверхневих і підземних вод, повітря і земель, нагромадження у великих кількостях побутових та промислових відходів, у тому числі небезпечних.

Головними екологічними проблемами Запорізької області є:

— забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту;

— забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства;

— порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок області;

— забруднення підземних водоносних горизонтів;

— проблема шахтних і кар'єрних вод;

— підтоплення територій регіону;

— проблеми щодо поводження з відходами I-III класів небезпеки;

— поширення екзогенних геологічних процесів.

Забезпечення збалансованого природокористування, екологізація господарської діяльності, досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища є основою екологічної безпеки області і може досягатися через реалізацію чотирьох оперативних цілей:

| <b>Стратегічна ціль 4. Запорізький край – регіон екологічної безпеки та збереження природних ресурсів</b> |                                              |                                 |                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|---------------------------------|--------------------------------------------------|
| <b>Оперативна ціль 4.1.</b>                                                                               | <b>Оперативна ціль 4.2.</b>                  | <b>Оперативна ціль 4.3.</b>     | <b>Оперативна ціль 4.4.</b>                      |
| Енергоефективність та підтримка альтернативної енергетики                                                 | Створення умов для поліпшення стану довкілля | Покращення управління відходами | Розвиток природно-заповідної справи та екомережі |

Діяльність у межах цієї стратегічної цілі кореспондується зі стратегічними цілями 1. Запорізький край – регіон з високим рівнем та якістю життя населення, 2. Запорізький край – інвестиційно приваблива територія з розвинутими індустріальним комплексом та інфраструктурою, 3. Запорізький край – регіон розвинутих сільських територій.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі 4 у середньостроковій перспективі призведе до таких результатів:

- зменшення рівня забруднення повітряного басейну області.
- покращення стану водних об'єктів області, якості питної води.
- захист водних ресурсів від виснаження та забруднення.
- зменшення підтоплення територій області.
- відновлення гідрологічного режиму річок та водойм області.
- збільшення площ встановлених водоохоронних зон та прибережних захисних смуг.
- покращення стану земельних ресурсів.
- покращення управління ТПВ, зменшення кількості несанкціонованих звалищ ТПВ.
- покращення системи управління промисловими відходами та зменшення рівня їх накопичення.
- повне очищення території області від невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (відходів пестицидів);
- припинення втрати, збереження та примноження біо - та ландшафтного різноманіття. Формування цілісної та репрезентативної екомережі.
- зменшення обсягів енергоспоживання.
- збільшення частки альтернативних джерел в енергетичному балансі області.
- покращення стану земельних ресурсів.
- підвищення екологічної свідомості населення.
- підвищення рівня поінформованості громадськості з екологічних питань.

#### **Оперативна ціль 4.1. Енергоефективність та підтримка альтернативної енергетики**

Однією гострих проблем розвитку на сьогодні є проблема стабільного енергозабезпечення і ефективного використання енергоресурсів.

Стрімке збільшення цін на енергоносії та високий рівень енергоемності продукції (робіт, послуг) обумовлюють залежність економіки області від постачання імпортованих енергоресурсів, породжують складнощі в енергозабезпеченні об'єктів соціальної та житлово-комунальної сфери, виснажують місцеві бюджети.

Аналіз ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів області свідчить, що незважаючи на позитивні зміни, у сфері енергозбереження мають місце суттєві проблеми, які потребують нагального вирішення.

Пріоритетним питанням залишається скорочення споживання природного газу та електроенергії населенням в багатоквартирних будинках та приватних домогосподарствах, оскільки дана категорія є одним із найбільших споживачем основних енергоносіїв (споживання близько 38 % газу та 32 % електроенергії).

Крім того, особливо гострою є проблема енергозбереження для бюджетних організацій. З одного боку, це обумовлено соціальним значенням цих об'єктів, з іншого боку, наявністю морально застарілого, низькоефективного котельного обладнання та відсутності реалізації енергозберігаючих заходів, що в свою чергу є одними з основних причин дефіциту бюджетів усіх рівнів.

Вирішення порушених проблемних питань потребує значних інвестицій. Однак, на сьогоднішній день в державному та місцевих бюджетах такого інвестиційного ресурсу немає, а енергетичний ринок, який дозволяв би інвестувати в енергоефективні проекти приватний капітал та запроваджував механізм фінансування заходів з енергозбереження третьою стороною, не розвинений.

У Запорізькій області перспективними для будівництва вітроустановок є райони Приазовський, Приморський, Мелітопольський, Бердянський та Якимівський. Враховуючи величину вітрового потенціалу та наявність близько розташованих ліній електропередач в Бердянському та Приморському районах продовжується будівництво вітропарку «ДТЕК «Приазовський».

Враховуючи потенціал сонячної енергії ТОВ «Токмак Солар Енерджі» продовжує будівництво сонячної електростанції на території Токмацького району.

Крім того, область представлена всіма видами підприємств традиційної генерації, які сумарно виробляють електроенергії близько 25 % від загального виробництва електричної енергії України.

### **Очікувані результати:**

- зменшено обсяги енергоспоживання всіма категоріями споживачів області.
- підвищено рівень обізнаності населення про економічну ефективність впровадження енергозберігаючих проектів у побуті.
- підвищено рівень екологічної культури працівників підприємств, що надають житлово-комунальні послуги.
- підвищено надійність роботи інженерних мереж та забезпечено якісне та безперебійне електропостачання споживачів області.
- покращена якість житлово-комунальних послуг.
- зменшено викиди шкідливих речовин в атмосферу від виробництва енергії.
- знижено частку імпортованого природного газу.
- зменшення рівня втрат паливно-енергетичних ресурсів.
- заощаджено бюджетні кошти.
- збільшено частку відновлюваних джерел енергії у структурі споживання паливно-енергетичних ресурсів області.

### **Індикатори:**

- кількість реалізованих інвестиційних проектів з енергоефективності, одиниць.
- споживання енергоресурсів установами комунальної власності;
- споживання енергоресурсів населенням на 1 тис. мешканців;
- споживання енергоресурсів промисловими підприємствами на одиницю виробленої продукції;
- рівень використання газу в загальному обсязі енергоспоживання;
- об'єми електричної енергії, виробленої з нетрадиційних відновлюваних джерел;
- кількість об'єктів альтернативної енергетики на території області.

| <b>Завдання</b>                                                   | <b>Потенційно можливі сфери реалізації проектів</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4.1.1. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами | <ul style="list-style-type: none"><li>— впровадження електронної Енергетичної карти області.</li><li>— розроблення системи матеріального стимулювання процесів ефективного використання та економії паливно-енергетичних ресурсів.</li><li>— запровадження системи он-лайн моніторингу та аналізу споживання паливно-енергетичних ресурсів об'єктами бюджетної сфери.</li></ul> |

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– проведення теплової санації об'єктів соціальної сфери з метою зменшення питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів.</li> <li>– проведення енергоаудиту об'єктів комунальної власності.</li> <li>– впровадження енергоощадних технологій на об'єктах комунальної власності та житлового фонду.</li> <li>– інформаційна кампанія щодо популяризації енергоощадних технологій серед мешканців.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 4.1.2. Розвиток альтернативної енергетики | <ul style="list-style-type: none"> <li>– використання місцевих видів палива;</li> <li>– проведення заміни існуючих газових котлів на котли, які працюють на альтернативних видах палива, в бюджетній сфері та житлово-комунальному господарстві;</li> <li>– впровадження енергоощадних технологій, у тому числі на об'єктах бюджетної та житлово-комунальному сферах</li> <li>– створення банку даних територій, які можуть бути використані для розміщення об'єктів альтернативної енергетики за її видами.</li> <li>– розробка та впровадження місцевих нормативних документів зі стимулювання впровадження альтернативної енергетики в області.</li> <li>– створення умов та сприяння розробці та реалізації інвестиційних проектів у сфері альтернативної енергетики.</li> </ul> |

## **Оперативна ціль 4.2. Створення умов для поліпшення стану довкілля**

Основними екологічними проблемами області залишаються застарілі технології виробництва та обладнання, особливо в металургійній галузі. Зношеність основного виробничого та газоочисного обладнання коливається від 50 до 80 %.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря в 2014 році становили 296,6 тис. т, що у розрахунку на одну особу становить 167,5 кг (у середньому по Україні – 120,6 кг).

Обсяг скидання зворотних вод у водні об'єкти у 2014 році склав майже 807 млн. м<sup>3</sup>, з них 73,3 млн. м<sup>3</sup> - забруднених, що складає 9 % від загального обсягу скидання.

Проблема незадовільної екологічної ситуації в області потребує нагального вирішення, першим кроком до якого є створення належних умов для проведення діяльності з поліпшення стану довкілля, в переліку яких не останнє місце має посідати розвиток загальної свідомості населення щодо збереження та догляду за навколишнім середовищем.

Особливий акцент повинен робитися на формуванні екологічної культури дітей та молоді. Екологічне виховання є одним із напрямів виховної роботи, що сприяє громадському усвідомленню екологічних проблем сучасності, їх наслідків, шляхів розв'язання та запобігання виникненню нових.

Також, важливим при створенні умов для поліпшення стану довкілля є вдосконалення системи моніторингу довкілля на регіональному рівні.

### **Очікувані результати:**

- вдосконалено систему державного моніторингу навколишнього природного середовища на регіональному рівні;
- побудовано нові та проведено реконструкцію існуючих очисних каналізаційних споруд та мереж каналізації;
- зменшено об'єми викидів та загальний рівень забруднення атмосферного повітря;
- підвищено рівень екологічної культури та обізнаності населення, проведено роботу з формування екологічного мислення у сфері ощадливого споживання природних ресурсів, енерговикористання та поводження з відходами;
- запроваджено концепції екологічної освіти та освіти для збалансованого розвитку в шкільних та вищих навчальних закладах;
- проведено роботу з екологізації виробництв шляхом формування екологічної свідомості керівників промислових підприємств;
- збільшено кількість об'єктів інфраструктури для підтримки екологічної поведінки мешканців.

### **Індикатори:**

- обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, тис. т;
- обсяг сумарного водозабору, в тому числі поверхневих та підземних вод, млн. м<sup>3</sup>;
- загальний обсяг водовідведення, в тому числі нормативно очищених стічних вод та забруднених зворотних вод, млн. м<sup>3</sup>;
- якість питної води;
- якість ґрунтів та вміст забруднюючих речовин;
- динаміка стану навколишнього природного середовища;
- кількість просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення екологічної культури та освіти, одиниць.

| Завдання                                                                                                                      | Потенційно можливі сфери реалізації проектів                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4.2.1. Підвищення рівня якості екологічного управління та моніторингу                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– розбудова системи екологічного моніторингу за станом довкілля;</li> <li>– організація співпраці між суб'єктами моніторингу довкілля;</li> <li>– розгалуження системи спостережних пунктів за забрудненням довкілля;</li> <li>– розробка систем та запровадження on-line моніторингу стану повітряного простору в регіонах високого промислового навантаження;</li> <li>– оснащення існуючих пунктів моніторингу сучасними приладами спостереження та фіксування даних;</li> <li>– впровадження ефективної системи нормативно-правового регулювання у сфері охорони довкілля та екологічної безпеки;</li> <li>– розробка та впровадження Комплексної регіональної програми (стратегії) екологічної безпеки та збалансованого розвитку Запорізької області на 2016-2020 роки.</li> </ul> |
| 4.2.2. Створення умов для поліпшення стану водного та повітряного басейнів                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– будівництво та реконструкція очисних каналізаційних споруд та мереж каналізації;</li> <li>– удосконалення діючих та впровадження сучасних водоочисних систем;</li> <li>– упорядкування зливової каналізації міст і селищ;</li> <li>– розчистка русел річок;</li> <li>– створення водоохоронних зон;</li> <li>– впровадження заходів щодо поліпшення екологічного стану басейну р. Дніпро та малих річок;</li> <li>– розробка та впровадження програм зі зменшення викидів забруднюючих речовин промислових у атмосферу промисловими підприємствами;</li> <li>– системне впровадження екологічно дружніх технологій на підприємствах-забруднювачах;</li> <li>– впровадження програм та проектів із розвитку міського електротранспорту.</li> </ul>                                      |
| 4.2.3. Формування екологічної культури мешканців області, забезпечення участі громадськості у розв'язанні екологічних проблем | <ul style="list-style-type: none"> <li>– розробка та впровадження концепції екологічної освіти та освіти для збалансованого розвитку в шкільних та вищих навчальних закладах;</li> <li>– проведення семінарів тренінгів для представників органів місцевого самоврядування та бізнесу щодо питань охорони навколишнього середовища, енергетичної ефективності та збалансованого розвитку;</li> <li>– розгалуження мережі неурядових громадських природоохоронних організацій та залучення громадськості в процес прийняття рішень з питань, що</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                       |



|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>стосуються довкілля;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– організація та проведення масових природоохоронних заходів та акцій з метою популяризації знань про необхідність охорони та збереження довкілля на засадах збалансованого розвитку;</li> <li>– розроблення, видання та поширення поліграфічної продукції з питань охорони та відновлення довкілля.</li> </ul> |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### **Оперативна ціль 4.3. Покращення управління відходами**

Промислово-господарський комплекс Запорізької області створювався та розвивався протягом багатьох років майже без урахування екологічних наслідків. Область відноситься до регіонів, де зосереджена значна кількість підприємств важкої промисловості: 45% від загальної кількості виробленої продукції в області займає продукція металургії та оброблення металу, 20% – виробництво та розподілення електроенергії, газу, тепла, води. В області також зосереджені хімічні, машинобудівні підприємства та підприємства гірничодобувного комплексу.

Основними підприємствами, які утворюють промислові відходи у Запорізькій області є:

- ВАТ «Запоріжсталь» (виробниче сміття, вогнетривкий брухт, шлами станції нейтралізації і залізовмісні, доменні й мартенівські шлаки);
- ВАТ «Дніпроспецсталь» (шлаки електросталеплавильні, пил металургійний, шлами сталеплавильні й прокатного виробництва, гіпсовий напівпродукт);
- ВАТ «Запорізький завод феросплавів» (шлак марганцевмісний феросплавного виробництва, пил сухих газоочисних споруд, виробниче сміття);
- ВАТ «Запоріжжкокс» (будівельні відходи й відходи після прибирання території підприємства).

Станом на 1 січня 2015 р. у Запорізькій області утворилося 5155,6 тис. т відходів що на 12,2% більше порівняно з 2013р., з кожним роком, ця тенденція лише підсилюється. На полігонах ТПВ всього розміщено 10 073,422 тис. т відходів. Загальна площа полігонів твердих побутових відходів складає – 153 га. Критичною є проблема з постійним утворенням стихійних сміттєзвалищ. Лише в 2014 році було виявлено та ліквідовано 650 несанкціонованих місць скидання побутового сміття. Також, на території області накопичено 341,5 т непридатних пестицидів та отрутохімікатів на 66 складах, 48 з яких знаходяться в незадовільному стані.

### **Очікувані результати:**

- зменшено рівень забруднення території Запорізької області промисловими та твердими побутовими відходами;
- покращено систему управління твердими побутовими відходами;
- зменшено обсяги захоронення ТПВ та навантаження на полігони твердих побутових відходів;
- збільшено рівень частки заготівлі, утилізації та використання відходів як вторинної сировини;
- повністю очищено територію Запорізької області від невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (відходів пестицидів)

### **Індикатори:**

- обсяги утворених промислових відходів (I-III класів небезпеки), тис. т;
- питома вага використаних, знешкоджених та утилізованих відходів від загального обсягу утворених, %;
- кількість виявлених несанкціонованих сміттєзвалищ, одиниць;
- кількість невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (відходів пестицидів), одиниць;
- охоплення населення послугами зі збирання ТПВ, %.

| <b>Завдання</b>                                                                                                              | <b>Потенційно можливі сфери реалізації проектів</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4.3.1. Сприяння зменшенню об'ємів утворення ТПВ та мінімізація негативного впливу відходів на довкілля та здоров'я населення | <ul style="list-style-type: none"><li>— будівництво полігонів, які відповідають встановленим стандартам;</li><li>— впровадження новітніх технологій і обладнання зі збирання, сортування, транспортування, переробки і утилізації ТПВ;</li><li>— розроблення нових підходів до утилізації органічних відходів;</li><li>— забезпечення населених пунктів області технікою для санітарної очистки;</li><li>— формування інфраструктури з управління побутовими відходами включно з розробкою системи тарифів і зборів за поводження з відходами;</li><li>— створення сприятливих умов для розвитку бізнесу у сфері поводження з побутовими відходами</li><li>— сприяння повторному використанню відходів;</li><li>— впровадження системи роздільного збирання побутових відходів.</li></ul> |
| 4.3.2. Збільшення обсягів утилізації (знешкодження)                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>— забезпечення вилучення, утилізації, знищення та знешкодження невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| промислових відходів та повне очищення області від невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (відходів пестицидів) | <p>(відходів пестицидів) та тари від них спеціалізованими підприємствами;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– проведення громадськістю інвентаризації та паспортизації місць зберігання невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин;</li> <li>– розробка та реалізація програм утилізації накопичених непридатних пестицидів та отрутохімікатів;</li> <li>– розробка та впровадження нових механізмів утилізації промислових відходів;</li> <li>– розробка та впровадження інструментів стимулювання утилізації промислових відходів;</li> <li>– підтримка розробок у галузі інноваційних шляхів утилізації та попередження утворення промислових відходів.</li> </ul> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### **Оперативна ціль 4.4. Розвиток природно-заповідної справи та екомережі**

Законами України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» та «Про екологічну мережу України» передбачено створення національної екологічної мережі з метою відновлення природних середовищ існування дикої флори та фауни, покращання стану збереження окремих компонентів біологічного різноманіття, зміцнення екологічних зв'язків та цілісності екосистем. В Запорізькій області наразі лише розробляється регіональна схема формування екологічної мережі.

На території Запорізької області розташовано 337 територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) загальною площею понад 124 тис. га, з них 23 – загальнодержавного значення та 314 – місцевого значення. Відсоток заповідності області становить 4,57 %. До 2020 року відповідно до державної стратегії відсоток заповідності області повинен становити 12%.

У складі ПЗФ області є всі категорії заповідності: природний заповідник, національні природні парки, регіональний ландшафтний парк, заказники, пам'ятки природи, дендропарк, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва. Найбільшу площу в структурі природно-заповідного фонду області займають національні природні парки – НПП «Великий Луг» та Приазовський національний природний парк.

Незважаючи на позитивні тенденції розвитку природно-заповідного фонду області, спостерігається збіднення біорізноманіття, яке зумовлене господарською діяльністю людини.

### **Очікувані результати:**

- припинено втрати біологічного та ландшафтного різноманіття;
- сформовано цілісну та репрезентативну регіональну екологічну мережу;
- забезпечено належний рівень утримання існуючих та створення нових об'єктів ПЗФ;
- забезпечено відновлення порушених та деградованих земель.
- покращено водний режим річок.
- забезпечено належний рівень утримання рекреаційних зон та водних об'єктів.

### **Індикатори:**

- кількість територій та об'єктів ПЗФ на території області, одиниць;
- кількість видів рослин і тварин на території області, що підлягають охороні;
- площа території та об'єктів ПЗФ, %;
- площа рекультивованих та відновлених земель; га
- питома вага площі ПЗФ від загальної площі області, %;
- протяжність річок, на яких відновлено природний рівень вод, км;
- площа рекреаційних зон, га.

| <b>Завдання</b>                                                                                          | <b>Потенційно можливі сфери реалізації проектів</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4.4.1. Сприяння збереженню і відновленню біологічного, ландшафтного різноманіття та об'єктів ПЗФ області | <ul style="list-style-type: none"><li>— створення нових та вдосконалення існуючих об'єктів ПЗФ;</li><li>— формування регіональної та місцевих схем екологічної мережі;</li><li>— Проведення інвентаризації та виділення меж в природі існуючих об'єктів ПЗФ;</li><li>— підвищення площі зелених насаджень на території Запорізької області;</li><li>— поліпшення стану природоохоронних територій.</li></ul>     |
| 4.4.2. Покращення стану рекреаційних зон та водних об'єктів                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>— дослідження екологічного стану рекреаційних зон та водойм.</li><li>— створення водоохоронних зон.</li><li>— розчистка гирл малих річок та джерел.</li><li>— розроблення та впровадження заходів щодо поліпшення екологічного стану р. Дніпро та малих річок;</li><li>— використання рекреаційного потенціалу територій та об'єктів природно-заповідного фонду.</li></ul> |

|                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4.4.3. Збереження лісів і зелених насаджень в населених пунктах області | <ul style="list-style-type: none"> <li>– проведення інвентаризації зелених насаджень в населених пунктах Запорізької області;</li> <li>– збільшення площі зелених насаджень в населених пунктах області, створення лісових насаджень;</li> <li>– ландшафтна реконструкція існуючих об'єктів зелених насаджень.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                    |
| 4.4.4. Відновлення порушених земель та родючості ґрунтів                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– консервація деградованих, малопродуктивних та техногенно-забруднених ґрунтів з метою їх подальшого заліснення;</li> <li>– створення рекреаційних зон на територіях порушених та деградованих земель, у тому числі відпрацьованих кар'єрів та відвалів;</li> <li>– використання міжнародного досвіду та сучасних технологій під час розроблення програм та планів з відновлення порушених земель та їх рекультивації;</li> <li>– забезпечення підвищення відсотку рекультивованих земель.</li> </ul> |

**З усіма питаннями Ви можете звертатись за тел. 044 289 31 42,  
099 055 47 39;**

**e-mail: [vel@ecoleague.net](mailto:vel@ecoleague.net)**

**Контактна особа – Оксана Коханюк**